

Kommittédirektiv

Åtgärder för att motverka problem med sena betalningar

**Dir.
2006:71**

Beslut vid regeringssammanträde den 14 juni 2006

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare tillkallas med uppdrag att *dels* kartlägga omfattningen av problemen med sena betalningar och långa betalningstider, *dels* analysera vilka behov av att vidta åtgärder som föreligger. Utredaren skall även, mot bakgrund av behovsanalysen, föreslå åtgärder för att komma till rätta med problemen. I fråga om dessa åtgärder skall utredaren vara fri att pröva olika slags lösningar, såväl sådana som innebär förändringar i gällande regelverk som andra åtgärder.

I förekommande fall skall utredaren utforma förslag till de lagändringar som de föreslagna åtgärderna kommer att kräva. I den mån åtgärderna medför statsfinansiella kostnader skall utredaren också föreslå hur dessa skall finansieras.

Uppdraget skall redovisas senast den 1 juli 2007.

Bakgrund och behovet av en översyn

Problemet omfattning

Det råder i princip avtalsfrihet när det gäller betalningstider. Parterna bestämmer alltså i regel själva vilken betalningstid som skall gälla. Vilken tid som väljs kan bero på många olika faktorer: parternas förutsättningar, deras inbördes förhållande eller omständigheterna runt den aktuella transaktionen.

I Sverige har 30 dagar länge varit den vanliga betalningstiden. De senaste åren har dock betalningstiderna förlängts och 60 dagar eller mer är nu vanliga. De allt längre betalningstiderna kan antas ha flera olika orsaker. Till den del parterna själva anser att en längre tid är att föredra bör de ha möjlighet att träffa avtal om detta. Det förekommer dock att långa betalningstider beror på att den ena parten inte betalar i den tid som är överenskommen. Det har även framkommit att det finns företag, framför allt mindre företag, som känner sig i underläge gentemot sina kunder och därför upplever att de är tvungna att gå med på längre betalningstider än de skulle vilja. Flera företag uppger också att de tvekar inför att utnyttja de möjligheter till indrivning och verkställighet som finns då de är rädda för att hamna i konflikter med sina kunder och därmed också kanske förlora dem. Problemen synes alltså inte företrädesvis bero på att det saknas regler för företagen att driva in sina fordringar.

Följden av ofrivilligt långa betalningstider blir att de företag som drabbas riskerar att få likviditetsproblem. Detta kan i sin tur medföra svårigheter för företagen när det gäller deras redovisning och inbetalning av mervärdesskatt eftersom skattskyldigheten inträder då fakturan skickas utan hänsyn till när betalningen för fakturan faktiskt erhålls. Problemen riskerar att bli särskilt påtagliga för företag som endast har ett fåtal större transaktioner under året och därmed måste redovisa och betala betydande skattebelopp vid vissa bestämda tillfällen. Problem kan även uppkomma när det gäller inbetalning av preliminär skatt och arbetsgivaravgifter.

Det förekommer även att företag hamnar i svårigheter när de skall betala sina egna leverantörer eller räntor och amorteringar på lån då de själva inte fått betalt. I vissa fall händer det också att företagsledare i mindre företag inte kan ta ut någon egen lön eller till och med tvingas göra egna kontanttillskott till företaget för att på kort sikt lösa likviditetsproblem som beror på sena betalningar.

Det finns en risk att utvecklingen går mot längre betalningstider eftersom långa betalningstider är vanliga i övriga Europa. Sverige är ett litet och exportberoende land och påverkas i allt

större utsträckning av den pågående globaliseringen av ekonomin.

Någon mer grundläggande, generell undersökning av problemen med sena betalningar har emellertid än så länge inte genomförts såvitt avser svenska förhållanden. En del undersökningar inom området finns dock från olika håll. Nedan nämns några olika exempel.

Företagarna genomförde i januari 2003 en webbaserad enkät bland sina medlemsföretag. Undersökningen visar i korta drag att den vanligaste betalningstiden för en faktura är 30 dagar, men att den genomsnittliga tiden för att få betalt är 32 dagar. Av småföretagen har 10 procent en genomsnittlig betalningstid på minst 42 dagar och 3 procent har minst 50 dagar. 40 procent av företagen uppger att de har kunder som ensidigt ändrat överenskommen betalningstid, trots att det finns avtal. Undersökningen visar även att problemet inte bara gäller mellan företag utan även mellan företag och offentliga aktörer. För hälften av företagen som drabbats av ändrad betalningstid har det medfört likviditetsproblem. Problemet är mer utbrett bland de företag som fakturerar stora företag men förekommer även till viss del mellan mindre företag. 44 procent är rädda att förlora kunden om de tar ut dröjsmålsränta.

Därutöver deltar omkring 4 000 av Företagarnas medlemmar årligen i en panelundersökning gällande bland annat de sena betalningarnas och de långa betalningsfristernas effekter. I den senaste undersökningen från december 2004 framkom bland annat att 60 procent av företagen (55 procent år 2003) tvingats betala in mervärdesskatt på en faktura innan de fått betalt för den och att detta orsakat stora likviditetsproblem för 20 procent av företagen (14 procent år 2003). För att avhjälpa likviditetsbrist i företaget förorsakad av att en kund inte betalar sina fakturor i tid, lånar 27 procent av företagarna från sin privatekonomi och 29 procent avvaktar med att ta ut lön. 26 procent av företagen ber banken om en tillfällig höjning av checkkrediten och 3 procent säljer fakturan till ett factoringföretag.

Utöver detta har medierna vid olika tillfällen undersökt antalet betalningsförelägganden beträffande vissa större företag för att undersöka i vilken mån företagen inte betalar sina fakturor.

ror. Dessa siffror gäller emellertid endast de fakturor där ansökan om betalningsföreläggande getts in och ger därför inte en bild av hela problematiken.

Enligt en undersökning som Creditreform, ett tyskt kreditupplysningsföretag, genomfört tillsammans med upplysningsföretag i ett flertal andra europeiska länder, är sena betalningar och långa betalningstider ofta en anledning till likviditetsproblem och efterföljande konkurser för mindre företag i Europa. Enligt Creditreforms undersökning var under 2004 den genomsnittliga betalningstiden i Storbritannien 54 dagar (den genomsnittliga avtalade betalningstiden var 32 dagar). I Frankrike var den 59 dagar (genomsnittlig avtalad tid 47 dagar) och i Italien 87 dagar (genomsnittlig avtalad tid 66 dagar).

Även Intrum Justitia genomför årligen en större europeisk undersökning med avseende på betalningstider och insolvens m.m. Enligt den senaste undersökningen uppgick den genomsnittliga betalningstiden i Europa under år 2004 till 57,4 dagar (2003 uppgick den till 56,2 dagar). Undersökningen visar också att offentliga institutioner i de europeiska länderna ofta har bland de längsta betalningstiderna.

Redovisning och inbetalning av mervärdesskatt

Det finns således omständigheter som tyder på att problemet med långa betalningstider har vuxit, vilket får stor betydelse vid bland annat redovisning och inbetalning av mervärdesskatten. 60 procent av de tillfrågade företagen i Företagarnas undersökning anger att de tvingats betala mervärdesskatt på en faktura innan de fått betalt för den och 20 procent uppger att mervärdesskattereglerna orsakat stora likviditetsproblem.

Företag med högst en miljon kronor i mervärdesskattepliktig omsättning per år skall redovisa mervärdesskatten en gång per år i inkomstdeklarationen, men kan hos Skatteverket begära att få redovisa en gång i månaden i en skattedeklaration. För företag som har en mervärdesskattepliktig omsättning på högst 40 miljoner kr per år skall skattedeklarationen vara inlämnad och betalning ske senast den 12:e i andra månaden efter redovisningsperioden. Dessa företag har som minst 42 eller 43

daggar på sig att betala och redovisa mervärdesskatten och som mest 72 eller 73 dagar i det fallet att faktura utfärdas på redovisningsperiodens första dag.

Rådets sjätte direktiv 77/388/EEG av den 17 maj 1977 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningsskatter¹ överlämnar till medlemsstaterna att bestämma redovisningsperiodens längd, så länge den inte överstiger ett år. Varje beskattningsbar person skall dock senast två månader efter utgången av redovisningsperioden lämna in en deklaration.

Fristerna för redovisning och betalning av mervärdesskatt, skatteavdrag och arbetsgivaravgifter är föremål för översyn av Skatteförfarandeutredningen (dir. 2005:129). Frågor som rör redovisning och inbetalning av mervärdesskatt omfattas därför inte av denna utredning.

Betydelse för den inre marknaden och regleringar inom EU

Sena betalningar och långa betalningstider är ett fenomen som allvarligt stör handeln mellan medlemsstater på den inre marknaden. Det drabbar särskilt svenska företag som relativt sett betalar sina fakturor i god tid. Trenden går emellertid mot att svenska företag utökar sina betalningstider och därigenom delvis anpassar sig till andra länder inom EU medan exempelvis sydeuropeiska företag, som länge varit kända för sina mycket sena betalningar, blivit betydligt bättre på detta område.

I EU gäller Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/35/EG av den 29 juni 2000 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner (direktivet om sena betalningar)². Med handelstransaktioner avses transaktioner mellan företag eller mellan företag och offentliga myndigheter som leder till leverans av varor eller tillhandahållande av tjänster mot ersättning.

Enligt direktivet är medlemsstaterna bland annat skyldiga att säkerställa att borgenären vid en för sen betalning skall vara berättigad till dröjsmålsränta. Borgenären skall även ha möjlig-

¹EGT L 145, 13.6.1977, s. 1 (Celex 31977L0388).

²EGT L 200, 8.8.2000, s. 35 (Celex 32000L0035).

het att få en exekutionstitel inom 90 dagar när det gäller otvistiga fordringar samt rätt att kräva skälig ersättning för indrivningsåtgärder. Oskäliga betalningsvillkor skall kunna jämkas.

Enligt direktivet skall Europeiska kommissionen under 2004 genomföra en översyn och komma med förslag till åtgärder för att förbättra direktivet. Denna översyn har dock ännu inte inletts.

Slutsatser

Uppgifterna om bristande betalningsmoral hos vissa företag m.m. är allvarliga och medför påtagliga problem för de företag som drabbas. Rapporterna om att problemen ökat i omfattning de senaste åren är oroande, inte minst ur ett tillväxtperspektiv men även när det gäller sysselsättningen.

Problemet med betalningsmoralen har tagits upp i diskussioner med näringslivet. Självsanering är en väg att gå, men det kan inte uteslutas att andra åtgärder kan komma att behövas. För att analysera möjliga åtgärder för att komma till rätta med den bristande betalningsmoralen behöver dock en bättre bild av omfattningen av problemen och vilken typ av företag det handlar om m.m. tas fram. Innan några konkreta åtgärder kan föreslås bör därför bättre kunskap inhämtas om frågan och en mer grundläggande utredning och utvärdering av problemens omfattning genomföras.

Efter en analys av denna kartläggning bör behovet av att vidta åtgärder utredas samt förslag läggas om vilka åtgärder som bör vidtas för att man skall komma till rätta med problemen. Sådana åtgärder kan t.ex. syfta till en självreglering eller innebära lagändringar. Konsekvenserna av eventuella förslag och alternativ till dem måste vara noggrant utredda och en avvägning gentemot nyttan med förslagen skall göras.

Uppdraget

En särskild utredare tillkallas med uppdrag att *dels* kartlägga omfattningen av problemen med sena betalningar och långa betalningstider, *dels* analysera vilka behov av att vidta åtgärder

som föreligger. Utredaren skall även, mot bakgrund av behovsanalysen, föreslå åtgärder för att komma till rätta med problemen. I fråga om dessa åtgärder skall utredaren vara fri att pröva olika slags lösningar. Uppdraget omfattar inte att föreslå övergripande förändringar av civilrättslig lagstiftning eller förändringar i gällande mervärdesskattelagstiftning. Detsamma gäller fristerna för redovisning och betalning av mervärdesskatt, skatteavdrag och arbetsgivaravgifter.

I arbetet skall utredaren särskilt beakta eventuella förändringar av Europaparlamentets och rådets direktiv om sena betalningar. I förekommande fall skall utredaren utforma förslag till de lagändringar eller ändringar av andra regelverk som de föreslagna åtgärderna kommer att kräva.

Enligt 14 och 15 §§ kommittéförordningen (1998:1474) skall konsekvenser i olika avseenden av utredningsförslag beräknas och redovisas. När det gäller konsekvenserna för företag skall utredaren samråda med Näringslivets Regelnämnd och i den mån de är tillämpliga skall även föreskrifterna i förordningen (1998:1829) om särskild konsekvensanalys av reglers effekter för små företags villkor beaktas.

De föreslagna åtgärderna skall kostnadsberäknas och i den mån åtgärderna medför statsfinansiella kostnader skall utredaren också föreslå hur dessa skall finansieras.

Redovisning av uppdraget

Uppdraget skall redovisas senast den 1 juli 2007.

(Näringsdepartementet)